

Marek Friedrich

Główne sfery działalności Rady Państw Morza Bałtyckiego na przykładzie priorytetów prezydencji rosyjskiej

Uwagi wstępne

Region Morza Bałtyckiego (RMB) uznawany jest obecnie za jedno z centrów współczesnej polityki europejskiej¹. Przejawem tego faktu jest wzmożona aktywność podmiotów stosunków międzynarodowych, czego przykładem jest działalność Unii Europejskiej (UE) oraz innych instytucji regionalnych. W szerokim wachlarzu organizacji regionalnych funkcjonujących w obszarze Bałtyku na szczególną uwagę, ze względu na swoje znaczenie, zasługuje Rada Państw Morza Bałtyckiego (CBSS; ang. *Council of the Baltic Sea States*).

Rada Państw Morza Bałtyckiego jest organizacją międzynarodową, stanowiącą forum wielostronnej regionalnej współpracy międzyrządowej państw regionu Morza Bałtyckiego. Członkami Rady jest jedenaście państw: Dania, Estonia, Finlandia, Islandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Polska, Rosja i Szwecja. Są to zatem wszystkie państwa leżące nad Bałtykiem oraz Islandia i Norwegia, które jako jedyne z grona członków organizacji nie sąsiadują bezpośrednio z wodami Bałtyku. Członkostwo w Radzie przyznane zostało również Komisji Europejskiej. Rada Państw Morza Bałtyckiego nadaje także status obserwatora stronom ściśle z nią współpracującym. Obecnie status ten przyznany jest dziesięciu państwom: Białorusi, Francji, Włochom, Holandii, Rumunii, Słowacji, Hiszpanii, Ukrainie, Wielkiej Brytanii oraz Stanom Zjednoczonym. Ponadto Rada współpracuje z szesnastoma partnerami strategicznymi, którymi są takie organizacje jak utworzony w Gdańsku w 1991 r. Związek Miast Bałtyckich, Bałtycka Współpraca Gospodarcza czy Sieć Związkowa Regionu Morza Bałtyckiego (BASTUN), która łączy 22 organizacje związkowe, zrzeszające jedenaście milionów członków.

¹ M. Lehti, *Baltic region in becoming: from the Council of the Baltic Sea States to the EU's Strategy for the Baltic Sea*, „Lithuanian Foreign Policy Review” 2009, nr 22, s. 9.

Rada Państw Morza Bałtyckiego została utworzona w wyniku decyzji przyjętych na spotkaniu ministrów spraw zagranicznych państw regionu Morza Bałtyckiego w Kopenhadze, które odbyło się 5–6 marca 1992 r. Braли w nim udział ministrowie spraw zagranicznych Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji i Szwecji oraz przedstawiciel Komisji Wspólnot Europejskich, a więc pierwotnej formy Komisji Europejskiej. Powszechnie za założycieli CBSS uchodzą Ministrowie Spraw Zagranicznych Niemiec i Danii – Hans-Dietrich Genscher i Uffe Ellemann-Jensen.

Cele oraz główne sfery działalności CBSS wskazane w Deklaracji Kopenhaskiej

Powołanie do życia CBSS uznać należy za odpowiedź na zmiany geopolityczne, które zaszły w regionie Morza Bałtyckiego wraz z końcem zimnej wojny. Po zburzeniu muru berlińskiego i zerwaniu żelaznej kurtyny doszło do licznych zmian w środowisku międzynarodowym, które miały kluczowe znaczenie dla państw położonych w Regionie Morza Bałtyckiego. Zjednoczenie Niemiec i rozpad Związku Radzieckiego doprowadziło do znaczącej zmiany sytuacji geopolitycznej w regionie – choć liczba państw wzrosła z siedmiu do dziewięciu, to liczba dwustronnych stosunków międzynarodowych w regionie zwiększyła się przeszło dwukrotnie (z 21 do 45)². Powszechnie obawiano się powstania tzw. szarej strefy bezpieczeństwa między stabilnym obszarem integrującej się Europy Zachodniej a nieustannymi turbulencjami na obszarze byłego bloku wschodniego³. Wadze zmiany sytuacji geopolitycznej w regionie został w znacznej części poświęcony wstęp Deklaracji Rady Państw Morza Bałtyckiego, w którym można przeczytać, że: „Ministrowie byli zgodni co do tego, iż ostatnie rewolucyjne przemiany w Europie zwiastują nową erę w stosunkach europejskich, gdzie konfrontacja i podziały istniejące w przeszłości zastępuje partnerstwo i współpraca. Rozwój i intensyfikacja współpracy jest naturalną i logiczną konsekwencją tych wydarzeń”⁴.

Podstawowy cel Rady został sformułowany w sposób niezwykle ogólny. Było nim umożliwienie konsultacji politycznych krajom członkowskim przy jednoczesnym zachowaniu bliskich stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi. W Deklaracji CBSS stwierdzono, iż: „Ministrowie spraw zagranicznych Danii, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji, Szwecji oraz przedstawiciel Komisji Europejskiej spotkali się w Kopenhadze

² C-E. Stålvant, *The Council of Baltic Sea States [w:] Subregional Cooperation in the New Europe: Building Security, Prosperity and Solidarity from the Barents to the Black Sea*, red. A. C o t t e y, New York 1999, s. 48.

³ H. Mouritzen, *Security Communities in the Baltic Sea Region: Real and Imagined*, „Security Dialogue” 2001, t. 32, nr 3, s. 298.

⁴ 1992 CBSS 1st Ministerial Session – Copenhagen Declaration, Copenhagen, March 5–6, 1992, http://www.cbss.org/component/option,com_attachments/id,108/task,download/ [dostęp: 17.05.2013].

w dniu 56 marca 1992 r. [...] w celu umocnienia i podkreślenia istniejącej współpracy pomiędzy Państwami bałtyckimi oraz podjęcia decyzji w sprawie utworzenia «Rady Państw Morza Bałtyckiego». [...] Ministrowie [...] postanowili powołać «Radę Państw Morza Bałtyckiego», której celem będzie popieranie nowych idei, związanych ze współpracą, przy jednoczesnym zachowaniu bliskich stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi⁵. Cel ten został niejako rozwinięty przez wskazanie w Deklaracji Kopenhaskiej sześciu dziedzin współpracy państw członkowskich, do których należą: wspieranie nowo powstałych instytucji demokratycznych, współpraca gospodarcza i techniczna, kwestie humanitarne i zdrowie, ochrona środowiska, kultura, turystyka i wymiana informacji oraz transport i łączność.

Pomoc dla nowych instytucji demokratycznych została uznana za pierwszy obszar działania organizacji. Świadczy to o wadze przywiązywanej do kwestii zapewnienia rozwoju demokracji w regionie Morza Bałtyckiego, a zwłaszcza na jego południowo-wschodnim wybrzeżu. „Ministrowie Państw bałtyckich [...] są przygotowani, aby chronić, wspierać i rozwijać instytucje demokratyczne, zwłaszcza w nowych demokracjach. W związku z tym potwierdzili swoje przywiązanie do zasad zawartych w odpowiednich dokumentach KBWE [...]»⁶.

Pomoc gospodarcza i techniczna oraz współdziałanie w tych obszarach stanowi drugą dziedzinę podlegającą współpracy w regionie Morza Bałtyckiego. „Ministrowie podkreślili znaczenie popierania regionu bałtyckiego jako nowej strefy rozwoju w Europie [...]. Podkreślili oni rolę Rady jako ważnego forum dyskusji i wymiany informacji na temat istniejącej i planowanej współpracy w tej dziedzinie, [...] podkreślili potrzebę wzmożonych wysiłków, indywidualnych i zbiorowych, w dziedzinie badań naukowych i rozwoju, w celu popierania dalszego rozwoju sektorów wytwórczych⁷. Na tej płaszczyźnie niezwykle istotnym wyzwaniem okazało się niwelowanie dysproporcji w rozwoju społeczno-ekonomicznym w Regionie Morza Bałtyckiego, wynikających z długoletniego funkcjonowania w różnych blokach gospodarczych. Zwłaszcza zamożne państwa skandynawskie zdawały sobie sprawę z olbrzymiej wagi problemu – stąd bardzo szybko ustanowiono kanały pomocy technicznej i transferu *know-how* do państw będących wówczas na początku procesu transformacji z gospodarki planowanej centralnie do systemu rynkowego. Pomoc ta wynikała z poczucia odpowiedzialności państw nordyckich za całokształt rozwoju ekonomicznego regionu Morza Bałtyckiego oraz z dążenia tychże państw do zapewnienia rynków zbytu⁸.

Trzecią płaszczyzną, na której skupić się miała nowo powstała organizacja stały się zagadnienia humanitarne i zdrowotne. „Ministrowie podkreślili potrzebę rozwijania współpracy w dziedzinie zdrowia i problemów społecznych,

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ D. S z a c a w a, *Podstawy prawne Rady Bałtyckiego (RPMB)*, „Rocznik Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów” 2009, nr 5, s. 360.

w tym zwłaszcza w zakresie zapobiegania narkomanii⁹. Zagadnienie zdrowia publicznego uznać należy za jedną z głównych sfer aktywności państw i instytucji w ramach CBSS. Szczególną zwłaszcza uwagę zaczęto zwracać na problemy zdrowotne wynikające z niedożywienia, palenia papierosów oraz nadmiernego spożywania alkoholu.

Zagrożenia związane z ochroną środowiska, wraz z zagadnieniem energetyki, stały się czwartym obszarem działalności Rady. „Ministrowie [...] podkreślili, że oczyszczenie Morza Bałtyckiego jest przedmiotem wspólnej odpowiedzialności. [...] Ministrowie uznali, że współpraca w dziedzinie energetyki jest integralną częścią wysiłków mających na celu polepszenie stanu środowiska naturalnego [...] i zapewnienie stałego wzrostu gospodarczego¹⁰. W zagrożeniach związanych z ochroną środowiska niekiedy dopatruje się podstawy instytucjonalizacji współpracy międzynarodowej w regionie Morza Bałtyckiego, podkreślając tym samym ich wagę dla wszystkich państw członkowskich CBSS¹¹. Równie istotną rolę w ramach działalności Rady odgrywa współpraca energetyczna, co powodowane jest zwłaszcza przez przynależność do organizacji Norwegii i Rosji, będących znacznymi dostarczycielami surowców energetycznych.

Kolejny wymiar współpracy obejmuje kulturę, edukację, turystykę i wymianę informacji. Działalność w ramach tego obszaru skutkować ma umocnieniem poczucia tożsamości regionalnej przy jednoczesnym postępowaniu procesu tworzenia społeczeństwa opartego na wiedzy. „Ministrowie wyrazili zgodną opinię, że podstawowym celem współpracy w dziedzinie kultury, w tym nauki i wymiany informacji, jest umocnienie poczucia tożsamości regionalnej. [...] Podkreślili ważną rolę, jaką w budowaniu demokratycznych społeczeństw odgrywa wysoka jakość nauczania¹². Jak wskazuje niemiecki politolog, Bernd Henningsen, sfera kultury i edukacji, a zwłaszcza szkolnictwo wyższe, powinny odgrywać szczególną rolę w procesie dalszej integracji i transformacji Regionu Morza Bałtyckiego¹³.

Ostatnią dziedziną współpracy, omówioną w tekście Deklaracji Kopenhaskiej, jest transport i łączność. „Ministrowie uznali potrzebę projektu nowej struktury komunikacyjnej i łącznościowej w tym regionie oraz stworzenia lepszej i bardziej rozwiniętej infrastruktury w Państwach bałtyckich, z uwzględnieniem warunków środowiska naturalnego, w celu pełnego wykorzystania ogromnego potencjału [...] oraz zapewnienia korzystnego klimatu dla prywatnych inwestycji w tej dziedzinie¹⁴. W CBSS zauważa się, iż jakość oraz dostępność infrastruktury

⁹ 1992 CBSS...

¹⁰ Tamże.

¹¹ M. Pietraś, *Instytucjonalizacja międzynarodowej współpracy ekologicznej w regionie Bałtyku*, „Stosunki międzynarodowe” 1996, t. 18, s. 57–84.

¹² 1992 CBSS...

¹³ B. Henningsen, *Sustainability and Confidence Building: A European Strategy for „Knowledge Society in the Baltic Sea Region”* [w:] *Approaching Knowledge Society in the Baltic Sea Region*, red. K. Musiał, Gdańsk–Berlin 2002, s. 61–77.

¹⁴ 1992 CBSS...

transportowej są czynnikiem warunkującym rozwój handlu i wielowymiarowej współpracy, przez co powinno obdarzać się je szczególną uwagą.

Struktura organizacyjna Rady Państw Morza Bałtyckiego

Realizację celów działalności wskazanych w Deklaracji Kopenhaskiej zapewnia ściśle ustalona struktura organizacyjna CBSS. Najwyższym forum konsultacyjnym Rady są odbywające się co dwa lata spotkania na szczeblu szefów rządów państw członkowskich. Niewielka częstotliwość tych spotkań świadczy o tym, iż ich charakter określić można jako kurtuazyjny. O pracy Rady w praktyce decydują spotkania na szczeblu ministrów spraw zagranicznych, które służą przedkładaniu i promowaniu nowych idei oraz koordynacji współpracy. Szczególne miejsce w strukturze organizacyjnej Rady Państw Morza Bałtyckiego zajmuje Komitet Wyższych Urzędników (KWU) będący organem wykonawczym realizującym idee i zalecenia płynące z posiedzeń ministrów. Jest to rzeczywiste centrum organizacyjne, zapewniające realizację planów i koordynujące prace całej struktury Rady. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele ministrów krajów członkowskich, zwykle będący urzędnikami wysokiego szczebla. KWU monitoruje prace trzeciego szczebla struktury Rady – stałych grup eksperckich, roboczych oraz zespołów zadaniowych, takich jak:

Grupa Ekspertka ds. Bezpieczeństwa Radiologicznego i Nuklearnego (ang. *Expert Group on Nuclear and Radiation Safety*),

- Zespół Zadaniowy przeciwko Handlowi Ludźmi (ang. *Task Force against Trafficking in Human Beings*),
- Grupa Ekspertka ds. Współpracy w Sprawach Dzieci (ang. *Expert Group on Cooperation on Children at Risk*),
- Grupa Ekspertka ds. Młodzieży (ang. *Expert Group on Youth Affairs*),
- Międzynarodowa Grupa Ekspertów ds. Eurofakultetu Psków (ang. *Lead Country Function of the EuroFaculty Project in Pskov*).

Na etapie planowania jest utworzenie Grupy Ekspertkiej ds. Polityki Morskiej (ang. *Expert Group on Maritime Policy*)¹⁵. W Komitecie Wyższych Urzędników, tak jak w całej Radzie, obowiązuje rotacyjne, roczne przewodnictwo. Jego przewodniczącym jest przedstawiciel państwa sprawującego prezydencję w danym roku, najczęściej uprzednio sprawujący urząd ambasadora.

Rosyjska prezydencja w Radzie Państw Morza Bałtyckiego

Od 1 lipca 2012 r. przewodnictwo w Radzie Państw Morza Bałtyckiego sprawuje Federacja Rosyjska. Według zapowiedzi Pierwszego wicepremiera Rosji, Igora Szuwałowa, jedną z kluczowych cech rosyjskiej prezydencji miała być zasada

¹⁵ <http://www.cbss.org/committee-of-senior-officials/> [dostęp: 20.05.2013].

ciągłości. Zapowiedział on, iż zamierzeniem strony rosyjskiej jest w pewnym stopniu kontynuacja pracy nad priorytetami ustanowionymi przez sprawowaną w poprzednim roku prezydenturę niemiecką, do której należały zrównoważony rozwój, polityka energetyczna i morska. Drugim wyróżnionym przez Szuwałowa polem zintensyfikowanych działań prezydencji rosyjskiej była modernizacja, którą określił jako nowy i ważny etap reformowania Rady, zorientowany na działania projektowe i innowacyjny rozwój regionu.

Z kolei Minister Spraw Zagranicznych Federacji, Siergiej Ławrow, stwierdził, że jego kraj rozpoczyna przewodnictwo w Radzie Państw Morza Bałtyckiego z mocnym postanowieniem, aby dać nowy impuls do wielostronnej współpracy w tym regionie. Zgodnie z jego zapowiedziami strona rosyjska skupić się miała również na umocnieniu roli Rady Państw Morza Bałtyckiego jako koordynatora współpracy regionalnej, co jest wynikiem faktu, że wszystkie ważne kwestie dla regionu są rozwiązywane w odniesieniu do narodowych interesów państw członkowskich Rady. Zaznaczył również, iż prezydencja rosyjska będzie zajmować się aspektami ciągłości i modernizacji, jako nowymi i ważnymi etapami reformowania Rady, zorientowanymi na działania projektowe i dalsze poszukiwanie przełomowych obszarów w połączeniu z regionalnymi wysiłkami, mającymi na celu promowanie Regionu Morza Bałtyckiego jako innowacyjnego regionu. Ławrow zapowiedział ponadto, że strona rosyjska zamierza wzmocnić aktywną rolę Rady Państw Morza Bałtyckiego w zapewnieniu stabilności, partnerstwa i dobrego sąsiedztwa w Regionie Morza Bałtyckiego – przez zwalczanie ekstremizmu i radykalizmu, stymulację tradycji tolerancji, wspieranie bezpośrednich kontaktów międzyludzkich¹⁶.

Obejmując przewodnictwo w Radzie Państw Morza Bałtyckiego, Rosja przedstawiła cztery główne priorytety swojej prezydencji:

1. Rozwój współpracy w dziedzinie modernizacji i innowacji z uwzględnieniem klastrów wzrostu, z perspektywą do tworzenia partnerstwa regionalnego w tej dziedzinie.
2. Wykreowanie sieci partnerstwa publiczno-prywatnego jako platformy zrównoważonego rozwoju i utworzenie w dłuższej perspektywie tzw. Regionalnego Funduszu Kapitałowego.
3. Promocja tradycji tolerancji w kontekście zwalczania tendencji ekstremistycznych i radykalizmu.
4. Promocja kontaktów międzyludzkich, liberalizacja systemu wizowego.

W ramach priorytetu pierwszego (modernizacja, innowacja) strona rosyjska skupiła się przede wszystkim na kwestii rozwoju infrastruktury morskiej w Regionie Morza Bałtyckiego. Duży nacisk położony został na temat przejścia do alternatywnych, bezpiecznych dla środowiska form paliwa żegludowego. W ramy tego priorytetu zostało również wpisane wspieranie wdrażania projektów infrastruktury

¹⁶ <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2013/04/The-Russian-Presidency-Priorities.pdf> [dostęp: 20.05.2013].

transportowej o znaczeniu regionalnym. Tym zagadnieniom poświęcona była konferencja Ministrów Transportu, która odbyła się w grudniu 2012 r. w Moskwie, oraz liczne spotkania i seminaria eksperckie organizowane m.in. w Moskwie, Sankt Petersburgu i Kaliningradzie. Dużo uwagi w ramach tego priorytetu poświęcono również efektywności energetycznej, w szczególności wykorzystaniu odnawialnych i alternatywnych źródeł energii. W zachowaniu i rozwoju sieci energetycznej w regionie upatrywano pozytywny przykład regionalnej współzależności. Strona rosyjska położyła również nacisk na poprawę konkurencyjności miast i regionów Morza Bałtyckiego, ze szczególnym uwzględnieniem sektora turystycznego. Podczas prezydencji rosyjskiej podejmowano również działania, mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie planowania przestrzennego obszarów morskich w połączeniu z realizacją programów kompleksowego rozwoju terenów przybrzeżnych.

W rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego, stanowiącego drugi priorytet, upatrywano możliwość wpływu tego partnerstwa na intensyfikację procesów modernizacyjnych w regionie. Konferencja poświęcona temu zagadnieniu odbyła się w 2013 r. w Sankt Petersburgu.

Realizacja priorytetu trzeciego, którym jest promocja tradycji tolerancji w kontekście zwalczania tendencji ekstremistycznych i radykalizmu, koncentrowała się wokół szerzenia idei tolerancji wśród młodzieży. Efektem było m.in. zorganizowanie międzynarodowego obozu młodzieżowego nad Morzem Bałtyckim, nazwanym *Baltic Artek*, w którym wzięło udział około dwóch tysięcy młodych ludzi. W ramach tego priorytetu koncentrowano się również na kwestiach zwalczania handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, którymi to kwestiami zajmowano się między innymi podczas spotkania Grupy Zadaniowej przeciwko Handlowi Ludźmi w listopadzie 2012 r. w Moskwie.

W ramach czwartego priorytetu, dotyczącego promocji kontaktów międzyludzkich, szczególnie nacisk kładziono na zwiększanie mobilności młodzieży, w której upatrywano możliwości wchodzenia w cenne interakcje kulturowe, w sposób pozytywny wpływające na rozwój przedstawicieli młodego pokolenia. Zagadnieniu temu poświęcone były liczne fora, seminaria eksperckie oraz konferencje.

Uwagi końcowe

Priorytety rosyjskiego przewodnictwa w Radzie Państw Morza Bałtyckiego częściowo wynikały z priorytetów poprzedniej, niemieckiej prezydencji. Zgodnie z zapowiedziami rosyjskich władz, między innymi Siergieja Ławrowa, prezydencja rosyjska kreowana była zgodnie z zasadą ciągłości i w dużej mierze czerpała z osiągnięć i doświadczeń innych państw. Prezydencję rosyjską uznać należy za relatywnie aktywną na tle wcześniejszych. Ilość i zakres podejmowanych w jej ramach inicjatyw pozytywnie wyróżniały się na tle aktywności wcześniejszych przewodnictw. Wydaje się, iż Federacja Rosyjska w sposób pozytywny zapisała się w historii państw przewodzących Radzie Państw Morza Bałtyckiego.

Badacze współczesnych organizacji międzynarodowych zwracają uwagę na zmniejszającą się w bieżącej dekadzie rolę organizacji subregionalnych w Europie. Powodem tego zjawiska wydaje się być postępujący proces integracji europejskiej, znajdujący swój wyraz instytucjonalny w Unii Europejskiej. W jego wyniku inne formy współpracy tracą swoje znaczenie, niejako rozpluwając się w strukturze znacznie potężniejszej, dysponującej bez porównania skuteczniejszymi narzędziami realizacji interesów państw. W literaturze przedmiotu odnaleźć można stwierdzenia, że organizacje subregionalne w Europie, w tym również Rada Państw Morza Bałtyckiego, nabierają fikcyjnego charakteru i w rzeczywistości trwają tylko dlatego, iż – zatrudniając urzędników i dysponując budżetem – mają silną tendencję do potwierdzania potrzeby swojego istnienia, bez względu na rzeczywistą wartość, jaką wnoszą do procesów politycznych¹⁷. Wydaje się, że taki pogląd nie jest całkowicie słuszny. Mimo iż organizacje takie jak Rada Państw Morza Bałtyckiego nie posiadają bogatego instrumentarium, pozwalającego im silnie oddziaływać na procesy polityczne zachodzące w regionie, to stanowią one odpowiednią płaszczyznę dla wielostronnych konsultacji, a przede wszystkim dla wymiany doświadczeń i idei, stanowiąc w ten sposób istotny element współczesnej sceny międzynarodowej.

The Main Spheres of Activity of the Council of Baltic Sea States on the Example of the Russian Presidency Priorities

Summary

Keywords: Baltic Sea, the Council of Baltic Sea States, Russian Presidency, international cooperation, Baltic Region

The following paper is dedicated to the priorities of the Russian presidency in the Council of Baltic Sea States, which partly were defined as the result of the priorities of the foregoing German presidency. According to the announcement of the Russian authorities, Russian presidency was based on the principle of continuity and largely drew on the achievements and experiences of other countries. Russian Presidency should be considered relatively active in comparison with the previous ones, taking under consideration the number and the scope of undertaken initiatives.

¹⁷ A. Dybczyński, *Europejskie struktury współpracy regionalnej [w:] Organizacje w stosunkach międzynarodowych*, red. T. Łoś - Nowak, Wrocław 2009, s. 210.